

Helsinki 11.10.2022

Asia: HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023 - kulttuurin koronasta selviytymisen ja valtionrahoituksen näkökulmasta

Taiteen edistämiskeskuksen lausunto

Pandemia iski Euroopassa taide, kulttuuri ja luoville aloille pahemmin kuin turismiin ja lähes yhtä paljon kuin lentomatkustamiseen. Kulttuuri ja luova sektori menettivät yhteensä yli 30% liikevaihdostaan vuonna 2020, noin 199 miljardia euroa. Musiikki ja esittävät taiteet menettivät jopa 75-90% liikevaihdostaan. (<https://eaca.eu/news/ey-study-on-european-cultural-and-creative-industries/>) Pandemian romahduttava vaikutus kulttuuri- ja tapahtuma-alalle oli merkittävää myös Suomessa, mitä kuvasti esimerkiksi se, että Taiteen edistämiskeskus käsitteli yhteensä 43 500 korona-apuraha/avustushakemusta vuosina 2020-21. Taidekenttä on palautumassa pandemiasta, mutta vie vuosia ennen kuin tilanne on palautunut.

Valtion talousarvio esityksessä taiteen ja kulttuurin määrärahoihin ehdotetaan 599 milj. euroa, joka on 13,1 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Tämä on erittäin valitettava suunta, ottaen huomioon, että taide ja kulttuuri ovat entistä merkittävämmän luovan talouden ydin. Ilman taiteen ja kulttuurin alkutuotantoa Suomeen ei voi syntyä merkittävää luovaa sektoria eikä taloutta. Taiteen ja kulttuurin luvun tulisi olla vähintään 1% valtion budjetista.

On erinomaista, että EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelman rahoituksesta ehdotetaan kohdistettavaksi 9 milj. euroa kulttuurin ja luovien alojen tuotanto- ja toimintamallien kehittämiseen. On kuitenkin huomattava, että jotta luovan sektorin työllisyys- ja talousvaikutukset lähtisivät aidosti nousuun, alan kehittämiseksi tulisi investoida moninkertaisesti sekä OKM:n että TEM:n hallinnonalojen kautta. Olisi myös tärkeää synnyttää luovia aloja edistävä ja toimeenpaneva virasto. Taide- kulttuuri- ja luovien alojen koko ekosysteemin ymmärryksen lisääminen on edellytys uuden taloudellisen ja muun arvon luomiseksi kestävällä tavalla. Luovan talouden noston tulisi olla keskeinen osaamis- ja koulutustason nostamisen jatke sekä myös yksi TKI-investointien tavoite.

Taiteen edistämiskeskus pitää erinomaisena sitä, että rahapelitoiminnan tuoton alenemista ehdotetaan kompensoitavaksi edunsaajille kaikkiaan 343 milj. eurolla ja että lisäksi kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön rahoitukseen kohdistettaisiin yhteensä 8,9 milj. euron kertaluonteinen lisäys. Näin rahapelirahoituksen määrä pysyy vuoden 2022 talousarvion tasolla. Tämä on erittäin tärkeätä, sillä esimerkiksi Taiteen edistämiskeskuksen valtionavustustoiminta on täysin riippuvaista ko. rahoituksesta. Taide tukee erityisesti taiteen vapaan kentän ammattilaisia ja eri taidealojen yhteisöjä, joissa työskentelee erityisesti korkeakoulutetut, taidealojen nuoret sukupolvet. Koronapandemia aiheutti merkittävää alalta pakoa ja muutenkin alalla toimitaan haastavissa ja epävarmoissa freelance-olosuhteissa, joten rahoituksen pysyminen edes aiemmalla tasolla on tärkeää.

Taiteen edistämiskeskus kiittää, että Taiteen edistämiskeskuksen toimintamenoihin ehdotetaan 0,17 milj. euron lisäystä, josta 0,1 milj. euroa osoitetaan taidetoimikuntien arviointipalkkioiden mahdollistamiseen. Tähän asti vertaisarvioitsijoille ei ole voitu maksaa arviointipalkkioita, vaikka työ on vaativaa, tuhansia tunteja edellyttävää ammattityötä.

Paula Tuovinen

johtaja

Taiteen edistämiskeskus

